

לספר כדי לחיות...

תיאטרון עדות - מפגש בין דורי

סיפור השרדותם ותקומתם של ניצולי השואה
תושבי יבנה
תלמידי שכבה ט' בחט"ב גינסבורג "האלון" ו"האורן"
ינואר 2010 יום השואה הבינלאומי

זמק ממייזג "והזרת לבניך - לזכור ולא לשכוח" בחדר העדות בבניס "דמות וייצמן" ביבנה.

אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
ניהול הפרויקט, בימיו והפקה: עירית ועזרא דגן

הפרויקט ה-23, שבט תש"ע ינואר 2010

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

"Testimony Theater - To tell in order to live"

Holocaust Survivors and Pupils in an Educative and Therapeutic Project.
Program running, instructing, editing, writing, directing and producing by
Irit and Ezra Dagan

The Testimony Theatre performs all over the country thanks to
"JDC-Eshel's" and "Claims Conference",
professional assistance and financial support

הפצת הצגות נוספות ותיעוד בתמיכת – **משרד הרווחה מדינת ישראל**
ניהול ארצי ומימון פרויקט תיאטרון עדות – **אשל, ג'וינט וועידת התביעות**
ניהול פרויקט ארצי – מנהלת תוכניות קהילתיות באשל: **מגי גד**

בימוי ניהול התוכנית וההפקה: **עירית ועזרא דגן**
עיבוד עדייות כתיבה והמחזה: **עירית דגן**
ניהול מוסיקלי הלחנה ונגינה בפסנתר: **עמרי דגן**
נגנית כינור: **ליה שרמן**
מצגת אלקטרונית: **אולג קווגוט**
תכנון תאורה הגברה והפעלה: **'לאון סאונד'**
עיצוב תאורה והפעלה: **נמרוד דגן**
צילומי סטילס ומצגת: **עמרי דגן ואולג קווגוט**

מתאמי הפרויקט ביבנה:

צביה אוחנה – מנהלת האגף לשירותים חברתיים יבנה
אלי דקל – ראש מנהל החינוך יבנה
רכזות הפרויקט:

הלנה גורדנוב – עו"ס טיפול בקשיש אגף לשירותים חברתיים יבנה
ליאורה ברבי – רכזת שכבה ט' בחט"ב "גינסבורג האלון" יבנה

תודות ל:

פרופ' יצחק בריק – מנכ"ל אשל
מר צבי גוב-ארי – ראש עיריית יבנה
גב' נעמי אטיאס – מפקחת בשרות לזקן משרד הרווחה
גב' גליה טרם – מנהלת בי"ס שש שנתי "גינסבורג האלון", יבנה
גב' רות שרעבי – מנהלת בי"ס שש שנתי "גינסבורג האורן", יבנה
גב' ליאורה גלינה – מד"צ טיפול בזקן אגף לשירותים חברתיים, יבנה
גב' מירי בן-יעקב – מנהלת מרכז יום לקשיש, יבנה

הפצת ההצגות בסיועם ואדיבותם של:

דיסקונט

הדפסת התוכנייה באדיבות דיסקונט

הדרך שלך לתת

קבוצת ישראלנדס

גרפיקה: אדום אדום

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

זכרם של שישה מיליון אחים ואחיות מצוין מבלי יכולת להקיף את מימד האסון של העם היהודי, מבלי אפשרות להבין את עוצמת האכזריות, עומק הרוע והשפלות מהן ניזונו אותן מערכות ואנשים אשר תכננו והוציאו אל הפועל את המעשה המחריד של השואה, וכנראה לא נצליח להבין. עיקרו של הזיכרון אינו רק בלזכור, כי אם במהות השליחות שלנו כדור הממשיך את מאבק הקיום של העם היהודי, את רצונם ותקוותם של אלה אשר לא שרדו, ואת ניצולי השואה שביננו אשר עברו את אותן מסות שבני אנוש אסור שיתנסו בהן. יחדיו מצפים מאיתנו ומהדורות הבאים אחרינו כי נבטיח שלעולם לא עוד. בזעקתם האילמת אומרים הם: סללנו את נתיב המשך הקיום בעצם הישרדותנו, ואילו אתם!! קיימו את השליחות, חזקו את הבסיס של הדרך אל החיים, עשו למען נצח ישראל במדינת ישראל. אני מבקש להביע את רחשי ליבי העמוקים לניצולי השואה תושבי יבנה על שהואלתם לפתוח בפנינו את סגור לבכם ואפשרתם לנו לחוש ולו לרגע אחד את מאורעות הימים הנוראים ההם. תודה מיוחדת לבמאים עיריית ועזרא דגן הפועלים ללא ליאות להנצחת מורשת השואה ע"י יצירת מפגשים בלתי אמצעיים בין ניצולי השואה ובין בני הנוער בחברה הישראלית. תודתי שלוחה לכל השותפים בפרויקט זה המבטא את חשיבות ההנצחה, שימור הזיכרון ונחישות שליחות התקומה למענם ולמען הדורות הבאים.

צבי גוב-ארי | ראש עיריית יבנה

יבנה הינו פרויקט מס' 23 של תיאטרון עדות. התוודעתי לעשייה המיוחדת והחשובה הזו בפרויקט התשיעי שהתקיים בחדרה ובו השתתפה אמי, אירה. רבות, (אם כי לעולם לא מספיק), דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות עבור שורדי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא יישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. אולם עלינו לשים לב ולהעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כמו גם לכל נער ונערה המשתתפים בו. בעידן זה בו בני הנוער (ואולי לא רק הם) מנהלים קשרים בינאישיים דרך "אתרים", "רשתות חברתיות", "בלוגים", "טוויטרים" וכד', מתמסרת לה קבוצת בני נוער להקשיב באופן אמיתי, לגעת, ללטף, לחבק ולתמוך בקבוצת אנשים זקנים המכונסים בעצב גדול סביב נושא טעון וכבד, ומסייעים להם לפרוק את המשא, נמצאים איתם לאורך תהליך מורכב ובסיומו אף מספרים את סיפורם על הבמה. אשרינו שנתברכנו בבני נוער כאלה ותודות לכל השותפים בפרויקט תיאטרון עדות ביבנה: עיריית ועזרא דגן, אשל, העיריה, השירותים החברתיים, מינהל החינוך והתומכים היקרים.

ישראל מובשוביץ | יו"ר עמותת תיאטרון עדות

סיפור השואה והשפעתה על עם ישראל, על משפחות הנספים ועל השרידים שניצלו, חייב לא רק להשמר בזכרון הלאומי אך גם להיות מועבר לדורות הבאים. אחד האמצעים החינוכיים המוצלחים שפותחו לאחרונה הוא "תיאטרון עדות" אשר מאפשר לדור הצעיר ללמוד ולחוות ממקור ראשון את אשר קרה לעמנו. "תיאטרון עדות" התגלה גם כגורם מסייע לניצולי השואה עצמם, בכך שהוא מאפשר להם להעלות את זכרונותיהם ולעבד אותם לאור מצבם האישי, המשפחתי, החברתי והלאומי כיום. אין זה "תיאטרון" במובן התרבותי של המושג, אלא חוויה מרגשת אשר סוחפת את הקהל יחד עם ניצולי השואה ובני הנוער אשר על הבמה. תודה למשתתפים שלקחו חלק ביצירת החוויה המרגשת ותודה למארגנים ולמבצעים שתרמו לביצוע המוצלח.

פרופ' יצחק בריק | מנכ"ל אשל

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

לספר כדי לחיות – תיאטרון עדות הינו מפגש בין דורי חוויתי מרתק המפגיש את ניצולי השואה עם בני הנוער ובאמצעותם מעבירים את העדויות שלהם מתקופת השואה. שנים רבות לא דיברו ולא סיפרו רבים מניצולי השואה על האסון שפקד אותם בזמן השואה ודרך זו של סיפור עדויות השואה לבני הנוער והעלאת הסיפור בהצגה, משמרת את זיכרון השואה ומהווה מסר חשוב לדור הצעיר: "לזכור ולא לשכוח". תודתנו המיוחדת לאש"ל, אשר פתחה בפנינו את הדלת לפרויקט ייחודי זה. לעיריית ועזרא דגן מתיאטרון עדות, לתלמידי חטיבת ביניים בביה"ס "האלון גינסבורג" ו"האורן גינסבורג", לרכזת השכבה גב' ליאורה ברבי, שליוותה את התלמידים ולעו"ס ביחידה לקשיש גב' הלנה גורדנוב שליוותה את ניצולי השואה שהשתתפו בפרויקט.

צביה אוחנה

מנהלת האגף לשירותים חברתיים

מזה מספר שנים הולך ומעמיק העניין שמגלה הנוער בנושא השואה. נקודות מבט רבות מאפיינות את לימוד השואה והנסיון להבין את שקרה לעם היהודי, ובימים אלה בהם עדיין יש לנוער את הזכות לשמוע ממקור ראשון על הזוועות, במפגש בין בני דור השואה לילדינו הצעירים, בתוכנית תיאטרון עדות. הצגת מורשת השואה דרך תיאטרון עדות תחת הכותרת "לספר כדי לחיות" מהווה נדבך חשוב לטיפוח העניין של בני הנוער בנושא גורלי זה. בפרויקט זה, שהיו שותפים לו קומץ תלמידים יחד עם האנשים האצילים שחוו על גופם ובשרם את השואה, ניתן לחוש את מעורבותם העמוקה של בני הנוער ואת צמאונם הרב לדעת וללמוד. החוויה שעברה על הצעירים תועבר לבני נוער נוספים כדי שיוכלו להשריש את מסמך העדות ולעמוד איתן כעם אחד על הערך "לא עוד". אני מודה לרה"ע מר צבי גוב-ארי שהסכים להפוך את סיפורי העבר לנחלת ההווה והעתיד, למען השרשת הערך של "לספר כדי לחיות", ומברך את כל הגורמים אשר חברו יחד כדי לזכור ולא לשכוח את הנספים והטרגדיה שהפכו לסיבה העקרית להקמת מדינת היהודים בארץ ישראל.

אליהו דקל

מנהל מינהל החינוך

"תיאטרון עדות" – פרויקט ייחודי המחבר בין דור הצעירים של היום עם ניצולי השואה המעטים שעדיין נותרו בחיים, עוסק בהעברת הסיפור האישי הכתוב לאומנות של תיאטרון, ומזמן מפגש רגשי של מרבית החושים. הסיפור הופך לחוויה ויזואלית. חשיבות הפרויקט נעוצה בהעצמת הקשר של הנוער כיום, למורשת התרבותית וההסטורית של עם ישראל. חיזוק התבוננות: – למה אין לנו ארץ אחרת – מה החשיבות של עם עצמאי היושב בארצו לבטח – ומה המשמעות המעשית של איבוד ערכים כמו כבוד האדם, סובלנות וקבלת השונה. התהליך שעברו המתבגרים והמבוגרים זימן לשני הצדדים חוויה לא קלה אך מאוד משמעותית. תודה לחברי קבוצת תיאטרון עדות שעברו את התהליך ויכלו לתרום להעלאת ההצגה בערב זה. יישר כוח!

גליה טרם

מנהלת ביה"ס גינסבורג האלון

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

עירית דגן

מרפאה בהבעה ויצירה, M.A. בדרמה תרפיה, שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הבימה" ובתיאטרון לילדים ולנוער, מנהלת הוראת תיאטרון בתוכנית "קרב" למעורבות בחינוך. דור שני להורים ששרדו את אושוויץ ו"מחתרת הבריחה" בהונגריה וטרנסלבניה, ושאיבדו את כל משפחותיהם יוסף ולוי בשנה האחרונה למלחמה.

עזרא דגן

שחקן התיאטרון "הקאמרי" ת"א, במאי ומורה למשחק מסוגן ופנטומימה באוניברסיטת חיפה. בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. שיחק בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה. מלמד תיאטרון מסוגן ב"בית צבי". גילם את דמותו של רבי מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג. חלק ממשפחתו, 6 נפשות בני משפחת פינטו שחייתה בפאריס, נרצחו באושוויץ.

תיאטרון עדות – על נושאי הלפיד, על חמלה נתינה ותקווה

השואה תשאר לעד כתקופה האפלה ביותר של ההיסטוריה, כאסון הגדול ביותר של האנושות. לעולם לא נוכל לעמוד על טיבו של הרוע המוחלט שהתגלה בשואה. כהמשך לרצון גרמניה הנאצית למחוק את זיכרון העם היהודי, קמים ומתרבים היום באירופה ובארצות הברית ארגונים מכחישי שואה. אנו כאן, עושים ככל יכולתנו להנציח ולשמר, כדי שלא יישכח הנורא מכל, וימשך החיבור בין הניצולים – שורדים לבין הדור חדש-צעיר, נושא הלפיד.

נכון, מאוחר, אך לא מאוחר מדי. בתיאטרון עדות אנו רואים הזדמנות לשמוע ממקור ראשון על אנטישמיות והשפלה, על קור, רעב, כאב ופחד, על פרידה פתאומית מהורים ואחים, ועל אובדן, מחסור ובדידות אין סופית. הדור השלישי, כמו נכדיהם של הניצולים, משוחררים מהנטל הכבד, הם שיגידו בעוד שנים: 'פגשנו ניצולי שואה אמיתיים. נגענו בהם, דיברנו אתם'. הנוער הנפלא והמסור הזה יכול לשמוע כאן ישירות מהשורדים סיפור אישי: להבין מהו 'הצד הארי' ולבטא מבלי להתבלבל: 'טראנסניסטר'יה'. שומעים בפעם הראשונה שמות של מחנות ריכוז, כפייה והשמדה, לומדים להבדיל בין אושוויץ, בירקנאו ובונה מונוביץ, וקולטים תאריכים: מתי זה התחיל בפולין, ובאיזו שנה בהונגריה וטרנסילוניה. שמות כמו מנגלה, יודקובסקי, קאסטנר, שינדלר, אנה פרנק, מונחים ומושגים כמו 'ליל הבדולח', 'יודנראט', 'הפתרון הסופי', 'אקציה', 'סלקציה' ו'טרנספורט'. 'קאפו', 'מוזלמן', 'גסטאפו', 'וורמאכט' ו'אס אס'. 'רמפה', 'אפל', 'ניסויים רפואיים', 'מקלחות', 'קרמטוריום' ו'צעדות המוות', וכן: 'בריחה', 'הסתתרות' ו'זהות שאולה'. מילים מצמררות בשפה קשה ובלתי אפשרית: 'ראוס', 'שנל', 'פרפלוקטה' – יודה, ומבינים את משמעותן של המילים: 'ללכת אל הגדר', והכול מתוך סיפוריהם האישיים של המבוגרים, והכל פונה אל הרגש ובא לידי ביטוי במחזה הכתוב ובהצגה על הבמה. בערב ההצגה החוויה עצומה ומרגשת. יחד עם הסיפור הכואב נוצרת גם הרגשה של הזדככות. הקשר הנרקם והזיקה ההדדית בין המשתתפים חזקים ונמשכים גם בסיום ההצגות ואף בתום התהליך וסגירתו.

עירית ועזרא דגן

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

שורדי השואה בקבוצת "תיאטרון

רשל בכר

נולדה בשנת 1933 בעיר סופיה בבולגריה. הוריה: בוצ'ה בכר ומרסל (כהן) האחים: יעקב וז'רמן (קלו) עם תחילת המלחמה הייתה רשל בת 9. ב-43 נילקח מהם הבית והרכוש, האב נשלח למחנות כפייה. כל המשפחה הובלה לעיירה ורצה בפרובינציה. רשל בזהות שאולה של נוצרייה דאגה להביא מזון למשפחה בדרכים מחוכמות. ב-45 בסוף המלחמה חזרה המשפחה לסופיה. ב-48 בהיותה בת 16 וחצי עלתה לארץ עם תנועת השומר הצעיר לנמל חיפה. ההורים עלו שנה מאוחר יותר. המשפחה גרה תחילה במעברה בפרדס חנה, ומאוחר יותר בטירה. בקיבוץ נחשונים נישאה לבעלה ניסים להם 6 ילדים: בן ציון, יעקב, מנחם, מרים ומוטי. כלתה מרים, אשתו של בן ציון, דואגת לרשל כמו הייתה בתה. לרשל 25 נכדים ו-6 נינים.

ברנארד – מיקי מיכאלזון

נולד בשנת 1923 בבוקובינה רומניה. הוריו יששכר וקלרה. ואחותו בטי. בשנת 41 הוחרם רכושה של המשפחה והיא גורשה מטראדונה למוגילב באוקראינה. שולחה ברכבת, מאטקי דרך נהר הדנייסטר. שוכנו במחנה צבאי כתחנת מעבר ומשם בהליכה של ימים ללוצ'ינס באוקראינה. שם חלה בטיפוס הבהרות והבריא בזכותה של גויה, אצלה גר. ב-42 הועבר ברנארד בן ה-18 למחנה טריחאטי והועסק בעבודת כפייה, בבניית גשר מעל הנהר בוק. ב-43 חזר לרומניה, ליאסי. מ-45 ועד 48 שהה בבוקארסט, שם נשא אישה את קוקה (אברמוביץ') מבוקובינה. ב-49 עלו לארץ באנייה "עצמאות", מנמל קונסטנצה לחיפה, אחרי המעברה בפרדס חנה עברו ליבנה, שנים היה מזכיר אגודת פועלי הבניין. לברנארד ולקוקה 2 בנים: חנן ומרדכי, 6 נכדים ו-5 נינים.

רבקה דרסקי (וייס)

נולדה בשנת 1925 בעיר קראלובו בצ'כוסלובקיה, להוריה משה וחיה (צלוקו), בתחילת המלחמה ב-39, הייתה רבקה בת 15 וחצי. ב-42 עם כניסת ההונגרים הובלו רבקה ואחיה לאה, מנדל וזלמן בהליכה רגלית לגטו סולוש, שם רוכזו בבית כנסת כחודש וחצי. בסלקציה הופרדה המשפחה, רבקה עם האחים לאה ומנדי הובלו לאושוויץ-בירקנאו. שם שהתה רבקה במשך שנה וחצי, והועסקה בבניית בונקרים לצבא. 2 מאחיה נרצחו בבירקנאו. ב-45 לקראת סוף המלחמה נלקחה למחנה ריבנסברוק בגרמניה. המלחמה הסתיימה ב-45 ורבקה עברה לרדוף בגרמניה, שם הכירה את מריאן דרסקי, יחד חזרו לפולין ונשאו ב-47. בשנת 56 עלו לארץ, גרו בקריית אונו ומאוחר יותר עברו ליבנה. לרבקה ומריאן בן ובת: משה וחיה, 7 נכדים ונין אחד.

שולמית (סלומיה) לוין (שוורצמן)

נולדה בשנת 1924 בקישיניב, להוריה: דוד שוורצמן וחיה שליט, ב-41 בהיותה בת 15, עם ההפצצות על העיר ונסיגת הצבא הרוסי, נמלטה המשפחה במסע רגלי של שבוע לאוקראינה. וברכבת דרך קורקאס. אחרי 3 שבועות עברה המשפחה לעיר נמגאן באוזבקיסטאן. במשך שנה ומחצה התגוררו בביתם של יהודים בוכרים. ב-43 התגייסה לצבא האדום והוצבה בבית חולים הצבאי סוליקאמסק. בביה"ח הכירה חייל יהודי בשם יעקב לוין, ב-44 עברה שולמית ללמוד הנדסה כימית באוניברסיטת מובילה. ב-48 סיימה את לימודיה ככימאית-מים, ופגשה שוב, באופן מקרי את יעקב, ב-50 נישאה ליעקב לוין. הם עלו לארץ ב-1976, להם בן אחד: אליה-אליה ו-2 נכדים.

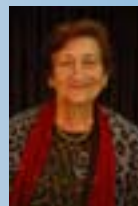

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

עדות – לספר כדי לחיות " ביבנה

שרה פינגזון (מנטליק)

נולדה בשנת 1927 בבריסל, בלגיה, להוריה יחיאל מנטליק וז'אן (מלר) במשפחה 3 אחים: בן-ציון, רחל וצבי. עם פלישת הגרמנים ב- 1940 ברחה המשפחה לצרפת, אחרי שהייה במחנה פליטים, חזרה הביתה לבלגיה. עם תחילת מעצרי היהודים, נשלחו שרה בת ה-15 ואחיה צבי בן ה-8, לשווייץ. ב-43 נתפסו ההורים והאחות רחל והובלו לאושוויץ – בירקנאו ונרצחו שם. מ-43 ועד 43 גרה שרה בביתם של משפחת פיקארד בעיר ברן. צבי שהה בביתו של כומר בעיירה ליד ציריך. בספטמבר 45 עלו ארצה שרה ואחיה צבי, ופגשו את אחיהם בן ציון, שהגיע לארץ שנה לפנייהם. אחרי מחנה עתלית, הצטרפו לגרעין של "גורדוניה" ברמת דוד. שרה הייתה חברה בקבוצת שגב, ועם תחילת המאורעות עברה לאבוקה, ב- 48 נישאה לשמחה, להם בן ובת: עובד ומיכל, 6 נכדים ונין אחד.

שמחה פינגזון

נולד בשנת 1925 בוורשה בפולין, להוריו ודיה וצירלה (אייזנברג). ב-26, בהיותו בן 6 חודשים, עברה המשפחה לאנטוורפן שבבלגיה. שמחה למד בתחכמוני והיה חבר ב"מכבי הצעיר גורדוניה". ביולי 42 עם פלישת הגרמנים ותחילת משלוחי היהודים נמלטו לצרפת והוסגרו ע"י הצרפתים לגרמנים ונשלחו לגרמניה, למחנה עבודה. הוריו נשלחו לאושוויץ ונרצחו שם. ב-42, בהיותו בן 16 וחצי, עבר דרך 8 מחנות, ביניהם אושוויץ ובוכנוולד. בספטמבר 44 בדרך נס, היה בין 50 הילדים שהמתינו למשרפות והוצאו מאושוויץ. ב-45 שוחרר בבוכנוואלד ע"י האמריקאים וחזר לבלגיה, משם עלה לארץ עם תנועת "גורדוניה" והיה בהכשרה ברמת דוד. ב-48 שרת שנתיים בגולני, נשא את שרה וגרו בחולון, ומ-2006 עברו ליבנה. להם בן ובת: עובד ומיכל, 6 נכדים ונין אחד.

רגינה קופרשמידט (לורברבוים)

נולדה בשנת 1927 בעיר לז'נסק בפולין. להוריה: יהודה ולאה – בתם של שמואל ושרה רוזנבליט. ב-39 פלשו הגרמנים, וב-40 גורשה המשפחה מסז'ינה לגטו גרוז'יסקו. ב-41 עברו לז'וכוביצה ליד לבוב, שם חיו בתלאות של מחלות ורעב. ב-45 בהיותם בצ'כיה הסתיימה המלחמה. ב-סוף 45 חזרו לשצ'צ'ין בפולין שם רוכזו יהודים ע"י הצלב האדום ומאוחר יותר בידי שליחים שהכינו את הצעירים לעליה לישראל. דרך צ'כיה, אוסטריה ואיטליה הפליגו לארץ, אך בגלל הסגר של המנדט הבריטי, התחיל מסע ארוך בכל אירופה, שהסתיים בגרמניה בנוי-הולם, למשך חצי שנה, שם, במאי 47 נישאה לזאב. ממרסיי בצרפת הפליגו באנייה "מולדת", שהוחזרה פעמיים לגרמניה. ב-49 עלו לבסוף לארץ. השתקעו ביפו-בת ים. לרגינה וזאב שלושה ילדים: שמואל, לאה ובתיה, 8 נכדים ו-7 נינים

רבקה שלם (טרדונסקי)

נולדה בשנת 1931 בוילנה שבפולין. להוריה יצחק ושושנה למשפחת כ"ץ. במשפחה 5 אחים: שלום, רבקה, לובה עיזר ומרים. ב-39 עם כניסת הגרמנים ובעקבות פרעות ביהודים נמלטה המשפחה לביילורוסיה וגרה בעיר ברנוביץ בתוך בית כנסת, רבקה הייתה בת 8. ב-40 הובלה המשפחה לאורל והשתכנה ביער במחנה עבודה. ההורים עבדו ביערות ורבקה הלכה לבי"ס עד שנת 43. ב-45 עברה המשפחה לטאג'יקיסטאן לעיר סטאלינבד. ב-45 בסוף המלחמה, חזרו לפולין לשצ'צ'ין, ומאוחר יותר לגרמניה. ב-49 עלתה משפחתה לארץ, שוכנה במחנה עולים בבאר יעקב, ומאוחר יותר עברה ליפו בת ים. ב-50 נישאה רבקה לאלכסנדר. להם 2 ילדים: יצחק וחיה, 6 נכדים ו-1 נינים.

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

משתתפי תיאטרון עדות יבנה

"תיאטרון עדות – הד לניצחון הרוח"

שואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה, ואין לה עדים. החוויות של הניצולים שנותרו ללא עיבוד ממשיות לחיות, בתוכם, ולהחיות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר, אלא עדיין מתרחשות ומתקיימות. המתים דוממים, והשורדים נותרו ללא קול בהעדר מילים, שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. אלה ששמשו עדים מבחוץ סרבו לשאת בתפקיד, ונותרו אילמים, חרשים ועיוורים. חברי "תיאטרון עדות", העמידו במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. קולם הפקיע את האלם. ניצולי השואה מספרים לעיתים, בפעם הראשונה את סיפורם באמצעות השפה הדרמטית. התיאטרון מאפשר מסגרת לסיפור הטראומה, שיוצרת מרחק אסתטי, חוויה שאינה מציפה מדי. בתיאטרון-עדות, עם עזרא דגן כבמאי, ועירית דגן כמטפלת בהבעה ויצירה, ובדרמה תרפיה, שיתוף בני הנוער בעשייה התיאטרלית, הוא ממד נוסף, כאשר הסיפור שהיה עד כה של השורדים בלבד, הופך להיות למעין, מסורת שבעל-פה, שתמשך ותעבור מדור מדור. לבסוף, הקהל שיושב, מאזין ובוכה, יחד עם הניצולים, הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן.

בקבוצה מופלאה זו, עירית משתמשת בניסיונה הרב בתחום התיאטרון על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של קבוצה כזאת, ולסכנה של ריטראומטיזציה, עירית, מנצלת את כלי הדרמה כדי לעבוד עמם באופן לא מציף וכדי להכיל את עצמת רגשותיהם, ומאפשרת לכל אחד מבני הקבוצה לעבוד על פי יכולתו וצרכיו. הבמה שמעמידים עירית ועזרא דגן, יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול, מן המסע הכבד, ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי. מלאכת התיאטרון של חברי "תיאטרון-עדות" איננה עומדת בפני עצמה. היא קושרת אותם ואותנו אל עבודת התיאטרון שהתקיימה, בתוך איימי המחנות ונתנה מפלט לרוח האדם. הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש, "תיאטרון עדות" הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.

ד"ר צביה זליגמן – פסיכולוגית קלינית, מומחית לטיפול בטראומה, יועצת ומלווה של פרויקט תיאטרון עדות.

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

”והגדת לבנך” כציווי להידברות, והקניית ערכים מדור לדור

יוזמה ליצירת קרבה בין הניצולים בקהילה לבין תלמידים, משכבת כיתות ה' בבי"ס "רמות וייצמן" ביבנה, ומתן הזדמנות לשמוע מהדור הראשון את סיפורו האישי תוך קיום שיח, ולהביעו באמצעות האמנות. בשנה"ל תשס"א (2001) נכתבה בביה"ס "תוכנית אחרת להוראת השואה". בכל שנה נבחר מוטיב מרכזי: בשנה הראשונה יצרו התלמידים קיר גרפיטי משותף, בשנה השנייה נבחר מוטיב העץ, והעבודות היו בהקשר לגלגול חייו של האדם כעץ השדה, בשנים הבאות נבחרו פרפרים ועדויות המתארות סיפורים על עזרה הדדית ודאגה לזולת כאמצעי לשמירת צלם אנוש והישרדות.

עמרי יוגל - סיטואליה

קטעים ממיצגים בחדר העדות "והגדת לבנך" בבי"ס "רמות וייצמן". שותפים ליוזמה: מנהלת ביה"ס ויקי ניצן, יועצת ביה"ס דנה כהן, מורה לאמנות עינת אבידן. מורות מובילות: אביבה מנשה וענת חיים, פסיכולוגית ביה"ס עדנה לירן. הורים שסייעו בהקמת התשתית לחדר העדות: שלמה בריל, רפי מנור, סמנטוב קרקו, כלל המורים, התלמידים וההורים בביה"ס. היוזמה זכתה לפרסים מהקרן לעידוד יוזמות חינוכיות, יד ושם, ופרס לוי. בתודה לעמליה סוויסא המנהלת היום של בי"ס רמות וייצמן.

תיאטרון עדות לספר כדי לחיות

המשתתפים הצעירים בפרויקט תיאטרון עדות ביבנה תלמידי שכבת ט' בחט"ב גינסבורג "האלון" ו"האורן" מאחור, מימין לשמאל: מרום יוסף, נוי חדד, סתיו שטרית, טל גירו, עמית אביטל. לפנים מימין לשמאל: ירין טמסטת, עמית דוד, דר פרג'ון, נעמה רבה.

עמרי דגן – מלחין, מעבד, מפיק מוסיקאלי ופסנתרן.

ליה שרמן – נגנית כינור, רביעיית מיתרים, הרכב קאמרי, והרכב טנגו- "קאמרטה". זכתה במלגת קרן שרת לשנת 2005.

רשימת המנגינות והשירים בהצגה:

שירה: **נוי חדד**

כל המוטיבים והמנגינות: **עמרי דגן**

'כשתגדלי' – מילים: יעקב גלעד, לחן: יהודה פוליקר | 'החיים היפים' – מילים: אחינועם ניני וגיל דור, לחן: ניקולה פיובאני
'מנגינת החתונה' – מתוך 'הסיפור של דוגו', פרויקט תיאטרון עדות חבל יבנה | 'קבלת שבת' – מלך מלכי המלכים, מתוך המקורות.

תמונות מאלבומם הפרטי של שורדי השואה חברי קבוצת תיאטרון עדות יבנה

עבודת קולאז' של אורי קוונט

אנו, ניצולי השואה, מבקשים לומר לעולם בערוב ימינו:

"היום, כשאנו ניצולי השואה שהזכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזכרון צריך להוליך למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכוח ליצירת עולם טוב יותר... לא הפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. לא שקענו אל תהומות הייאוש, ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מהזוועה שחרצה בבשרנו מסר חיובי לעמנו ולעולם – מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות. השואה שייכת למורשת האוניברסאלית של כל בני תרבות. היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומאניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות. אנחנו ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד "אני זוכר את מה שאירע בשואה". יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים, או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, חתום בבשרנו ובנשמתנו, ליעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות, לצקת בו תוכן ומהות."

מתוך "מנשר הניצולים" שהוקרא בבקעת הקהילות, יד – ושם, באפריל 2002,
ככנס "מורשת השואה – ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות"

"תיאטרון עדות – לספר כדי לחיות"

עמותה שהוקמה לקידום, פיתוח והפצת פרויקטים חינוכיים המפגישים ניצולי שואה עם דור שני ושלישי, דרך טיפול בהבעה ויצירה אמנותית ודרמה תרפיה. יו"ר העמותה: ישראל מובשוביץ, וועד מייסד: חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצוויג, מרדכי אלדר, טומי ברייער. מנכ"ל: עירית דגן.

האגף לשירותים חברתיים רח' שבזי 26, יבנה
טלפון: 08-9439811-2 פקס: 08-9421146
מדר"צ מרכז לטיפול בקשישים – גב' ליאורה גלינה

אשל האגודה לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן בישראל – מנהלת תוכניות קהילתיות מגי גז 02-6557129
תיאטרון עדות לספר כדי לחיות – ניהול הפרויקט, בימיו והפקה: עירית ועזרא דגן 09-9507056, 077-4001966

www.edut.org.il

www.testimony-theatre.org